

ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα ΒΙΒΛΙΟ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Στης γης τον πάτο

Τη 12η Απριλίου 1963, μια γυναίκα, η Ολγα Ζ., ρίχνει το ενός έτους παιδί της στον Θερμαϊκό. Το 2022 ένας συγγραφέας αρχίζει να αναζητά την ιστορία της. Αναδιφά την ειδησεογραφία της εποχής, συνομιλεί με αυτόπτες μάρτυρες της Νέας Παραλίας της Θεσσαλονίκης, που ίσως κρατούσαν σαν μετείκασμα στο βλέμμα τους το είδωλο της παιδοκτόνου, εμπιστεύεται τις έρευνες της Ελένης, που εκείνο τον καιρό κάλυπτε το αστυνομικό ρεπορτάζ, ακούει από τον βυθό τον Γιαννάκη να μυθολογεί τον θάνατό του σε έμμετρο λόγο, μελετάει τα στάδια του πνιγμού, βλέπει τον ταριχευτή να βαλσαμώνει τη σορό του Γιαννάκη, τον παπά να τον θάβει, τον ασβέστη να λιώνει τα οστά του, τη θνήσκουσα μνήμη της μητέρας να τον αφανίζει.

Ο Σάκης Σερέφας σε ένα ακόμη γκραν γκινιόλ υπερθέαμα. Εικόνες σφαγείου. Το νεκρό αγόρι στο νεκροτομείο, «ανάσκελα στο μάρμαρο, φρέσκο φρέσκο, φρεσκοτάτο, της ώρας, ούτε τα ρούχα δεν είκανε προλάβει να του βγάλουνε, με τα φύκια στο κεφαλάκι του ήτανε ακόμη, έσταζε θάλασσα». Στο αριστερό πόδι ένα τσιρότο με πολύ θάνατο από κάτω. Ο Γιαννάκης στο «φερτράκι». Η Ολγα σε ένα παγκάκι στην προκυμαία με τον

γιο της στην αγκαλιά, απέναντι στο μαύρο νερό. Μέσα της κουβαλάει μια κηδεία. «Μια καμπάνα κάπου μακριά τραυλίζει ένα μνημόσυνο». Η Ολγα μυρίζει την ψαρίλα στη χούφτα της. Έχει μόλις πετάξει στη θάλασσα μια ψαροκασέλα, αναπαριστώντας το φονικό. Όταν τη συνέλαβαν, κάποιος στο διπλανό σπίτι τηγάνιζε ψάρια. Επικήδειο τερψιλαρύγγιο. Θάλασσα μυρίζει και μια μούμια βρέφους, ξεβρασμένη σε παραλία της Καρπάθου. «Ήταν αλάτι σε σχήμα νεογνού». Από «το άλλο το αλάτι», «το μαύρο το αλάτι, του Χάρου το αλάτι». Μια μέδουσα τίκτει το εκτόπλασμα του Γιαννάκη. Ένας εκκλησάριος σκέφτεται την πηγάδα όπου παραχώθηκαν τα οστά του παιδιού και αναρωτιέται αν εκεί κάτω «θα βρήκε αναπαμό», τώρα που και την ίδια την πηγάδα «θα τη ρούφηξε πια η άβυσσος, σύρε να τη γυρεύεις στις γης τον πάτο».

Η ιστορία της Ολγας είναι ένα μικρότατο μέρος της μεγάλης αιμοχαρούς Ιστορίας. Κατά τον τρόπο του Σερέφα, όταν η Ιστορία αποφασίζει να συμβεί γίνεται αδυσώπητη. Ωστόσο, προτού αναλάβει η Ιστορία να κατασφάξει τον κόσμο, η καθημερινή ζωή έχει ήδη καταφέρει ολέθρια πλήγματα.

Η ιστορία της Ολγας Ζ., της γυναίκας που το 1963 έριξε το ενός έτους παιδί της στον Θερμαϊκό, γίνεται ο κινητήριο μοχλός του νέου μυθιστορήματος του Σάκη Σερέφα «Πέτα το στη θάλασσα».

Οι άνθρωποι που ανακρίνει ο συγγραφέας, εμφανίζονται με την ψυχή τους δαγκωμένη από χίλιους καπμούς. «Μπαϊλντισμένος κοσμάκης, σκυφτός, μαγκωμένος [...]». Η παιδοκτόνος περνάει από δίπλα τους, μα δεν τους αγγίζει. Μόνο μετά το έγκλημα γίνεται ορατή. Ο Μπάμπης που την είχε δει να περπατάει ζορισμένη στην παραλία, παλεύει να συγκωρήσει τον εαυτό του για την ολιγωρία του. Η σπαρξικάρδια εξιστόρησή του είναι ένας πικρότατος συλλογισμός για τον πόνο του άλλου και για το πόσο εύκολα τον ξεπλένουμε από πάνω μας. Ίσως γι' αυτό ο Σερέφας βάζει τον φιλοσοφημένο Μπάμπη να εξιστορεί και μια άλλη έκβαση της ιστορίας, αίσια, έγκυρη μόνο στη φαντασία. Όμως, όπως λέει η Κατερίνα που γερνάει λυπημένη, ένα πλαστικό άλογο σε καρουζέλ είναι πολύ πιο αληθινό από ένα ζωντανό άλογο, γιατί αυτό δεν θα πεθάνει ποτέ.

Η γλώσσα ως οντότητα

Όλα στον Σερέφα είναι γλώσσα. Η γραφή του συνιστά από μόνη της μια μυθολογική οντότητα. Και πάλι παίζει με τις μεταμφιέσεις της, σε καρναβαλικό οίστρο. Άνθρωποι, υπηρεσιακά έγγραφα και άρθρα εφημερίδων

επιτρέπουν στον Σερέφα να επιδοθεί σε ένα γλωσσικό πανηγύρι, όπου στροβιλίζονται κουβέντες βαριές από νταλκά, κουβέντες βαριές από μαγκιά, σπλάτερ εισηγήσεις, λόγοι σε μιζοκαθαρεύουσα, αλχημιστικές πολιτικολογίες, γλώσσα βορειοελλαδίτικη, αγράμματη, άφτιακτη, γραφειοκρατική, λόγια και παράλογη, ακαδημαϊκή και διαδickτυακή, με πτυχίο στα Greeklish. Ασφαλώς μιλάει και ένας διδάκτωρ, αγαπημένη λεία του Σερέφα, ενώ δεν λείπουν «τα share, τα like και τα συναφή».

Η δεσπόζουσα στόχευση της γλώσσας του Σερέφα είναι το περιγέλασμα της διαχρονικής έλξης της ανθρωπίνης φύσης προς την ευτέλεια και τη μυσαρότητα, ο οικτιρμός ενός κόσμου που έχει πιάσει πάτο. Η γραφή του ποτέ δεν γελάει. Όταν φαίνεται να έχει κέφια, απλώς επικωμάτώνει με έξαλλα γέλια τον μυκό της απόγνωσης. Όπως λέει μια δεσμοφύλακας στο βιβλίο, τον άνθρωπο «τον κάνει γερό νηοποιό ο πόνος ο βουβός». Σε αυτή τη δύσκολη υποκριτική διαπρέπει η γραφή του Σερέφα. Σπαράζει βουβά, συχνά και με χαχανητά. Δεν θα κουραστώ να το επαναλαμβάνω, ο Σάκης Σερέφας είναι μοναδικός συγγραφέας, δωροδότης για τα ελληνικά γράμματα.

ΣΑΚΗΣ ΣΕΡΕΦΑΣ
Πέτα το στη θάλασσα
εκδ. **ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**,
2025, σελ. 216